

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศของหมู่บ้านเทโพ
ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
Eco-agricultural Tourism of Thepo Village,
Sam Ruean Sub-district, Bang Pa-in District,
Phra Nakhon Si Ayutthaya

เอนก รักเงิน¹ | Anek Rakngen

กิตติพงษ์ เดชโอภาส² | Kittipong Dejopas

อดิศร มีศิริ³ | Adisorn Meesiri

ไพโรจน์ โปษณกุล⁴ | Pairoj Posanakul

Abstract

This research intended to study the process to manage the eco-agricultural tourism of local village and to study the factors affected on the eco-agricultural tourism of Thepo village, Sam Ruen Sub-district, Bang Pa-in District, Phra Nakhon Si Ayutthaya which focused on the area of village number 5. This research was qualitative which emphasized on observation

¹ อาจารย์ ดร.ประจำสาขาวิชาการพัฒนาชุมชนและสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา E-mail: anek_r@hotmail.com

^{2, 3, 4} นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการพัฒนาชุมชนและสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

and in-depth interview. The findings were identified that the management of eco-agricultural tourism of Thepo village, Sam Ruen Sub-district, Bang Pa-in District, Phra Nakahon Si Ayutthaya was the village as a center of tourism which the tourists could visit Sesbania flowers and the local life of people in the village. Next, the origin of this tourism management was from the village headman of village number 5 after the OTOP product display. Last, founding that Natthapol Ruenthawin was the tourism undertaker and the factors affected on eco-agricultural tourism of Thepo village were the village leader, the condition of area, the villager cooperation and the budget from government or somewhere else.

Keywords: Eco-agricultural Tourism

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศของหมู่บ้านเทพโ ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความเป็นมาของการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศชุมชน และปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศชุมชนบ้านเทพโ ตำบล สามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พื้นที่วิจัย บ้านเทพโ หมู่ 5 ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสังเกตและสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นหลัก

ผลการศึกษาพบว่า การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศของหมู่บ้านเทพโ ประกอบด้วย 1) รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศชุมชนบ้านเทพโ เป็นการนำชุมชนเป็นจุดศูนย์การของการท่องเที่ยว โดยให้นักท่องเที่ยวที่ผ่านไปผ่านมาได้แวะชมดอกโกสน และสัมผัสวิถีชีวิตคนเทพโ 2) ประวัติความเป็นมาของการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศชุมชนบ้านเทพโ โดยมีจุดเริ่มต้นจากความคิดริเริ่มของผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 5

และได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลสามเรือน ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศชุมชนบ้านเทพที่สำคัญ คือ ผู้นำชุมชน สภาพพื้นที่ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและงบประมาณจากภาครัฐหรือส่วนอื่นๆที่เข้ามาสู่ชุมชน

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศ

บทนำ

ปัจจุบันการท่องเที่ยวในรูปแบบเชิงอนุรักษ์ หรือที่เรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตร(agrotourism) กำลังได้รับความนิยมอย่างมากจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้กระตุ้นให้หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนให้ความสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (ไกรวุฒิ หีบแก้ว : 2552.1) ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ก็เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่มุ่งไปสู่การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน ตามหลักปรัชญาสากลว่าด้วยการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน (Environmentally Sustainable Development) โดยให้ความสำคัญในการให้การศึกษาและเรียนรู้ท้องถิ่น และมุ่งเน้นให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่นควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งมุ่งให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่น สำหรับจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ถือได้ว่า ชุมชนเทพก็เป็นแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งที่ได้จัดให้มีการท่องเที่ยวในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศ

ชุมชนบ้านเทพหรือหมู่บ้านเห็ดดับเต่า หมู่ 5 ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ถือว่าเป็นชุมชนที่พยายามจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) โยอาศัยทรัพยากรท้องถิ่นมาเป็นแหล่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว เช่น พื้นที่ต้นโสน เห็ดดับเต่า หิงห้อย นกกระจาบทอง และสายน้ำคลองโพ เป็นต้น

โดยมีการจัดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาร่วมเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนคนบ้านเทพ ซึ่งการจัดการท่องเที่ยวได้เริ่มตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2544 จนถึงปัจจุบัน จนบ้านเทพกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่รู้จักกันทั่วไปในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังนั้น ผู้วิจัย จึงสนใจศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศที่ชุมชนบ้านเทพหรือหมู่บ้านเห็ดดับเต่า หมู่ 5 ตำบลสามเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อต้องการค้นหาข้อเท็จจริงว่า หมู่บ้านเทพมีจัดการท่องเที่ยวแบบเชิงเกษตรนิเวศอย่างไร มีกระบวนการจัดการท่องเที่ยวและมีปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวการท่องเที่ยวเกษตรนิเวศอย่างไร เพื่อนำข้อมูลในการศึกษาส่วนนี้ไปพัฒนาชุมชนบ้านเทพให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาของการจัดการท่องเที่ยวเกษตรนิเวศชุมชนบ้านเทพ ตำบล สามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จต่อการท่องเที่ยวเกษตรนิเวศชุมชนบ้านเทพ ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตการณ์ การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participation Observation) และเน้นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) แล้วนำข้อมูลมาทำการเรียบเรียง วิเคราะห์เนื้อหาเพื่อหาข้อสรุปผลของการศึกษา ซึ่งวิธีดำเนินการวิจัย จำแนกออกได้ดังนี้

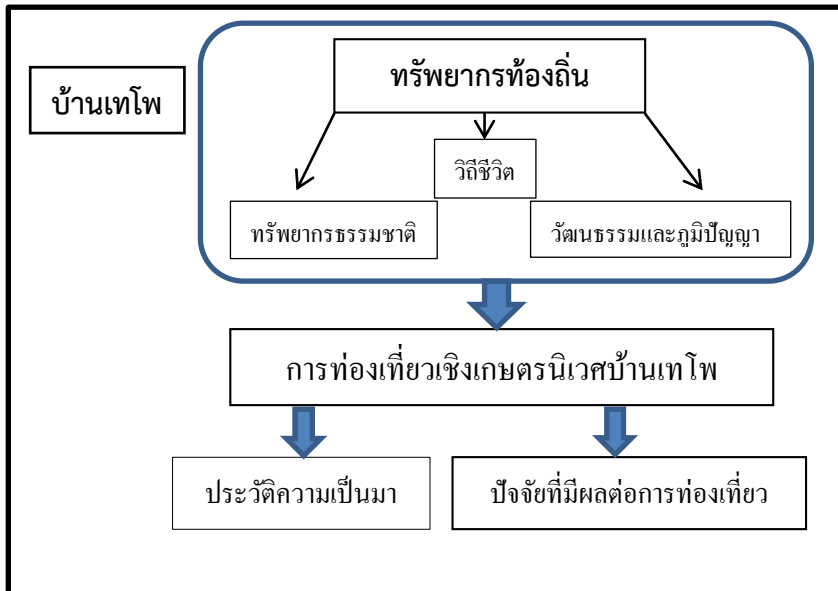
1. **พื้นที่เป้าหมาย** คือ บ้านเทพ หมู่ 5 ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. **กลุ่มเป้าหมาย** คือ กลุ่มผู้นำชุมชนบ้านเทพ หมู่ 5 ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. เครื่องมือในการวิจัย

3.1 การสัมภาษณ์ (Interview) เน้นสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) โดยสัมภาษณ์จากผู้ใหญ่บ้านและผู้นำชุมชน โดยพูดคุยแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการกับบุคคลที่ให้ข้อมูล การสัมภาษณ์นั้นจะสัมภาษณ์คำถามที่กำหนดเอาไว้แบบกว้างๆบางประเด็นก็จะมีคำถามเจาะลึก เช่น เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างไรและเพราะอะไรถึงต้องเป็นหมู่บ้านหัตถ์ระดับตำบล เป็นต้น โดยการจดบันทึกและการบันทึกเสียงเพื่อให้ข้อมูลที่สัมภาษณ์นั้นมีความละเอียดขึ้น

3.2 การสังเกต (Observation) เน้นการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participation Observation) โดยสังเกตจากการสำรวจสภาพแวดล้อมในชุมชน ศึกษาความเป็นอยู่ในชุมชนและการมีส่วนร่วมของชุมชน ลักษณะการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อต้องการแนวทางในการศึกษาการทำงานของผู้นำ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

บริบทชุมชนบ้านเทพ

1. ประวัติความเป็นมาบ้านเทพ

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านเทพ เดิมทีพื้นที่นี้เป็นป่าไม้ยืนต้น ป่าสะแก และเป็นคลองที่เงียบสงบแต่ จากการสัมภาษณ์ทราบว่าในสมัยก่อน มีราษฎร 3 ตระกูล ได้เข้ามาอาศัยในพื้นที่แห่งนี้ มีการปลูกสร้างบ้านเรือน และมีการแต่งงานสืบเชื้อสายกัน มาจนถึงปัจจุบัน จึงเรียกหมู่บ้านนี้ว่า “สามเรือน” คำว่าบ้านสามเรือนมีเรื่องราวเล่าขาน ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีอีกว่า ได้มีชาวญวน ชาวจีนและชาวขอมเข้ามาตั้ง บ้านเรือนจำนวนสามหลัง เป็นหมู่บ้านสามเชื้อชาติ ซึ่งทางภาคกลางเรียกบ้านว่า “เรือน” บ้านเรือน ชาวนเรือนและเรือนไทยด้วยเหตุผลนี้จึงสันนิษฐานว่า นี่เป็นที่มาของการเรียกหมู่บ้านนี้ว่าบ้านสามเรือนและพอทางราชการยกขึ้นเป็นตำบลจึงกลายเป็น ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในเวลาต่อมา ตำบลสามเรือนแบ่งการปกครองออกเป็น 8 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านหลวง บ้านสามเรือน บ้านขอม บ้านโรงเจ้า บ้านคั่งระกำ บ้านเสาวังคา และบ้านเทพ

นายณัฐพล รื่นถวิล (สัมภาษณ์, 2563) กล่าวอีกว่า ที่มาของชื่อหมู่บ้านเทพ พบว่า “ในอดีต หมู่บ้านเทพนั้นเป็นหมู่บ้านที่เงียบสงบห่างไกลความเจริญ และห่างไกลสถานที่ราชการ ยุคนั้นสมัยนั้นมีการปล้นจี้ทำผิดกฎหมาย คนกลุ่มเหล่านี้จึงมาอาศัยอยู่บริเวณหมู่บ้าน ต่อมา มีตา ชื่อ “โพ” ได้แอบมาตั้งที่อยู่อาศัยอยู่บริเวณนั้นคนเดียวเพราะเป็นสถานที่เงียบสงบ ทำให้ผู้ใดผ่านไปผ่านมามักเรียกกันว่า “บ้านตาโพ” เวลาผ่านไปจึงเรียกว่า “บ้านเทพ” ในปัจจุบัน

นอกจากนี้ เดิมทีเดียวบ้านเทพสมัยก่อนยังไม่มีผู้คนตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่ เนื่องจากเป็นพื้นที่ป่าทึบหนาแน่น เงียบสงบ มีสัตว์ป่าหลายชนิดอาศัยอยู่มากมาย มีคลองขมมุดเป็นคลองที่กว้างใหญ่มีลักษณะคดเคี้ยวมาก มีปลาชุกชุมหลายสายพันธุ์ ต่อมาได้มีการเรียกหมู่บ้านตาโพติดปากและเพี้ยนกันเรื่อยมา บ้างก็เรียกหมู่บ้านตาโพ บ้างก็เรียกหมู่บ้านเทพ อยู่นานหลายสิบปี กระทั่งเมื่อปี พ.ศ. 2545 ได้มีการประชุม

คณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อเรียกชื่อหมู่บ้านให้เป็นไปในทางทิศเดียวกัน จึงได้เรียกชื่อหมู่บ้านนี้ว่าหมู่บ้านเทโพ ตั้งคำขวัญของหมู่บ้าน “เห็ดตับเต่าเลิศรส เหลืองสดดอกโสนบาน ถิ่นฐานปลูกข้าวนาปี ธรรมมีน้อมนำจิตใจ”

นอกจากนี้ ลำคลองโพธิ์ในหมู่บ้านเทโพยังเคยมีความสำคัญกับประวัติศาสตร์ไทย เพราะเคยเป็นเส้นทางล่องเรืออันเชิญพระแก้วมรกตมาจากประเทศลาว ไปกรุงเทพนคร อีกทั้งยังมีชื่อเรียกคลองโพธิ์ตามท้องถื่นต่างๆที่คลองไหลผ่าน ได้แก่ คลองบ้านสร้าง คลองขนมมุด คลองข้าวเม่าและคลองสะแก ซึ่งเป็นคลองเดียวกันทั้งหมด เป็นจุดกำเนิดประวัติศาสตร์ต่าง ๆ ที่ไหลมาตามน้ำและเข้ามาในชุมชน ได้แก่ เห็ดตับเต่า ซากเรือสำเภา และหลักฐานกระดูกช้างป่ามากมาย ทำให้สามารถสันนิษฐานได้อีกว่าเคยมีช้างป่ามาอาศัยในชุมชนแห่งนี้

หมู่บ้านเทโพมีผู้ใหญ่บ้านคนแรกชื่อ นายเสงี่ยม รื่นหาญ ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นชาวญวน นับถือศาสนาคริสต์ ผู้ใหญ่คนถัดมาชื่อ นายสะอาด รื่นเวช ซึ่งเป็นคนไทย และนับถือศาสนาพุทธ โดยชาวบ้านส่วนใหญ่ในชุมชนบ้านเทโพนั้น นิยมใช้นามสกุลขึ้นต้นด้วยคำว่า “รื่น” เช่น นามสกุล รื่นหาญ รื่นถวิล รื่นชล รื่นรส รื่นธนะ รื่นพิช และรื่นเมฆ จนเป็นนามสกุลต้นตระกูล รื่น สืบมายังลูกหลานตาโพหลายสิบปี

2. จำนวนประชากร

มีประชากรจำนวน 209 คน แบ่งเป็นชาย 109 คน ผู้หญิง 100 คน ประชาชนจะสร้างบ้านเรือนอยู่ใกล้ชิดติดกันสภาพบ้านเรือนมีความมั่นคงถาวร จำนวนครัวเรือน 44 ครัวเรือน

3. ผู้นำชุมชน

ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน	นายณัฐพล รื่นถวิล
ตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	นายจำเริญ รื่นถวิล
ตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	นางสาววิมล แสงทอง

ส่วนสำหรับการจัดการท่องเที่ยวบ้านเทโพ กลุ่มผู้นำจะมี นาย ณัฐพล รื่นถวิล หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า “ผู้ใหญ่หนุ่ม” ผู้มีบทบาทหน้าที่เป็นผู้นำแกนกลาง และ

ชักชวนให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมหรืองานในชุมชน โดยมีบุคคลที่มีบทบาทสำคัญได้แก่

- นางสาว สุดใจ ไกรคิลสม บทบาทหน้าที่คือ เลขานุการ และเป็นคนดำเนินเรื่องให้ชาวบ้านได้กู้เพื่อสร้างหรือต่อเติมบ้าน ในหน่วยงานธนาคารอาคารสงเคราะห์

- นาง ธัญนีย์ วริชโชติวงศ์เดช มีพื้นที่บริเวณหน้าอาคารเอนกประสงค์ เป็นไกด์นำนักท่องเที่ยว เก็บเห็ดตับเต่า สอนวิธีเก็บ ดูแลรักษาและจัดการ ให้ความรู้เกี่ยวกับเห็ดตับเต่า

- นาย สายันต์ เสือสมิง กับ นายสันติ ไพบูลย์ บทบาทหน้าที่ ประสานงานกับทางองค์การบริหารส่วนตำบล ติดต่อ สื่อสารประสานงาน

- นาย สมพงษ์ รื่นเพียร หรือ ลุงหอม บทบาทหน้าที่ ปราชญ์ชาวบ้าน ทำแรวแห ดักปลา ให้ความรู้เกี่ยวกับประมงพื้นบ้าน

4. สภาพทางสังคม

4.1 การศึกษา พบว่าระดับประถมศึกษา นิยมศึกษาที่ โรงเรียนวัดสามเรือน, โรงเรียนวัดกลางก่อระกำ, โรงเรียนปณณวิศิษฐ์ โรงเรียนเอกอโยธยา และโรงเรียนจิระศาสตร์ ส่วนระดับมัธยม ศึกษาที่ โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย, และโรงเรียนจอมสุรางค์อุปถัมภ์

4.2 ศาสนา พบว่า มีวัดบริเวณหมู่บ้าน ทั้งหมด 3 วัด ได้แก่ วัดกลางเกาะระกำ (วัดทำใหม่แห่งแรก) วัดสุทธจริจราม (วัดทำใหม่แห่งที่2) และวัดสามเรือน แต่ชาวบ้านนิยมไปประกอบศาสนกิจที่วัดกลางก่อระกำ และวัดสามเรือน ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระยะทางประมาณ 2 กม. ชาวบ้านมักกราบไหว้หลวงพ่อก้าว เกจิอาจารย์ที่เคารพศรัทธาของชุมชนตำบลสามเรือน

4.3 การสาธารณสุข พบว่า มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลสามเรือน ตั้งอยู่ที่หมู่ 1 และมีคลินิกชุมชนตำบลสามเรือนอีก 1 แห่ง ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 2

5. สภาพทางเศรษฐกิจ

อาชีพส่วนใหญ่ของคนในชุมชน คือ รับจ้างทั่วไป และประกอบเกษตรกรรม แรงงานเกษตรกร เฉลี่ยครัวเรือนละประมาณ 2-3 คน และเกษตรกรที่ทำการเกษตรจะมี

อายุตั้งแต่ 45-60 ปี แรงงานที่มีอายุ 18-30 ปีส่วนใหญ่จะไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งอยู่ในตำบลบ้านห้วย และตำบลบ้านเลน และตำบลคานหาม อำเภออุทัย อัตราค่าจ้าง วันละ 183 บาท และแม้ว่าจะจะเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ท่ามกลางความเจริญของเมืองและย่านอุตสาหกรรม แต่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของ ความเป็นชนบทวิถีเกษตรแบบดั้งเดิม ผสมผสานการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างสมบูรณ์ จนได้รับเลือกเป็น “หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ”

5.1 พันธุ์พืชที่ปลูก/พันธุ์สัตว์เศรษฐกิจ พบว่า การใช้พื้นที่ทางการเกษตรมีการทำนาเป็นส่วนใหญ่โดยการทำนาหว่าน นาตม ทำหังนปีและนาปรังผลผลิตเฉลี่ย 750-800 กิโลกรัม/ไร่ และมีการปลูกไม้ผลแบบไว้รับประทานเอง และปลูกแบบสวนหลังบ้าน เช่น มะม่วงพันธุ์อร่อง เขียวเสวย ฯลฯ นอกจากนี้พันธุ์พืชที่สำคัญคือ เห็ดตับเต่า และต้นโสน

เห็ดตับเต่าและต้นโสน พืชเศรษฐกิจสำคัญในชุมชนที่ชาวบ้านนำมาเป็นอาชีพทางเลือกในการยกระดับรายได้ สมาชิกแต่ละรายจะเพาะเลี้ยงเห็ดตับเต่าในบริเวณพื้นที่ ดงโสนของตน ใช้พื้นที่เพาะตั้งแต่ 1 งานขึ้นไป บางรายใช้พื้นที่เพาะเห็ด 7-10 ไร่ แต่ละรายจะได้ผลผลิตเห็ดเฉลี่ย 600 กิโลกรัม ต่อไร่ ต่อฤดู จะเริ่มตั้งแต่เดือนสิงหาคมถึง มกราคม เป็นช่วงที่ต้นโสนเริ่มแก่ต้องทยอยตัดทิ้ง เมล็ดโสนแก่จะร่วงลงในบริเวณพื้นที่ที่ปล่อยให้งอกและเจริญเติบโตขึ้นมาเป็นต้นใหม่ เมื่อต้นโสนมีความสูงประมาณ 1 ฟุต ได้ถอนแยกให้เหลือต้นที่สมบูรณ์ไว้พร้อมกับเว้นระยะระหว่างต้นและแถวห่างกัน 70×70 เซนติเมตร เพื่อให้ดงโสนโปร่ง เมื่อต้นโสนมีความสูง 1 เมตรขึ้นไป ก็เหมาะสมที่จะให้เป็นพืชอาศัยในการเพาะเห็ดตับเต่าได้ดี

6. สภาพแหล่งท่องเที่ยว

บ้านเทพ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีรูปแบบการท่องเที่ยวแบบ One Day Trip คือ ไปเช้า เย็นกลับ หรือค้างคืน มีโฮมสเตย์รับรองนักท่องเที่ยว ทั้งมาเป็นครอบครัว และหมู่คณะ ด้วยบริการที่อบอุ่นและเป็นกันเอง มีบริการอาหารเช้า และอาหารพื้นบ้าน เช่น เมนูเห็ดตับเต่า อาหารที่ปรุงจากพืชผักสวนครัวริมรั้วบ้านปลอดสารพิษ เมนูจากปลาที่เลี้ยงในบ่อธรรมชาติ ยำคั่วจะได้ชมแสงธรรมชาติจาก “ทิ่งถ่วง” หรือ “หิ่งห้อย”

ชมพระอาทิตย์ยามเช้า ก่อนจะล่องเรือชมธรรมชาติและวิถีชีวิตของชุมชนริมน้ำสองฝั่งคลองโพ ชมสวนเห็ดดับเต่าใต้ตงโสนที่บ้านสะพรั่งตลอด 2 ฝั่งคลอง ชมฝูงนกกระจาปสัญลักษณ์บอกถึงความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ

ประวัติความเป็นมาของการจัดการท่องเที่ยวเกษตรนิเวศชุมชนบ้านเทพ

1. จุดเริ่มต้นของการจัดการท่องเที่ยวเกษตรนิเวศชุมชนบ้านเทพ

ในปี พ.ศ.2544 เป็นจุดเริ่มต้นของการจัดการท่องเที่ยวเกษตรนิเวศชุมชนบ้านเทพ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ นายณัฐพล รื่นถวิล กล่าวว่า “ได้รับเชิญจากจังหวัดไปจัดนิทรรศการงาน OTOP ที่บริเวณหมู่บ้านสินทิวาธานี ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้ใหญ่เป็นคนคิดริเริ่มและมืองค์การบริหารส่วนตำบลสามเรือนสนับสนุน ภายในนิทรรศการมีกิจกรรมจำลองสวนดอกโสน โดยการทำต้นโสนจำลองขึ้นมาและให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่มาชมนิทรรศการ ได้เก็บดอกโสนจากสวนจำลองที่จัดเตรียมไว้ และยังมีจำหน่ายเห็ดดับเต่าและให้ความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับข้อมูลเห็ดดับเต่า ประวัติความเป็นมาและข้อมูลต่าง ๆ แต่ปรากฏว่าการจัดงานในครั้งนั้นไม่ประสบความสำเร็จ เพราะนักท่องเที่ยวหรือผู้คนที่เข้ามาชมต้องการที่จะสัมผัสบรรยากาศและต้องการถ่ายรูป เก็บดอกโสนของจริงจากสถานที่จริง”

ในปี พ.ศ. 2545 ผู้ใหญ่บ้าน เป็นคนริเริ่มจัดงาน ดอกโสนบาน จัดงานที่ชุมชนบ้านเทพ ในช่วงเวลา วันที่ 28 - 30 กันยายน พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นช่วงที่ดอกโสนบานสวยงาม ซึ่งจากการสัมภาษณ์ นายณัฐพล รื่นถวิล กล่าวว่า “การจัดงานในครั้งนั้นมีชาวบ้านได้ให้ความร่วมมือกับทางผู้ใหญ่บ้าน โดยชาวบ้านนำเรือออกมาพายเป็นขบวนและร้องเพลงเรือ มีการแสดงรำ ระบำดอกโสน โดยโรงเรียนในชุมชนบ้านเทพ เป็นระบำและการแสดงที่คิดประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่ เพื่อเป็นการโชว์ให้นักท่องเที่ยวหรือผู้คนที่เข้ามาชมได้รับความบันเทิงและได้รับความรู้ประเพณีและวัฒนธรรม นอกจากนี้ทางผู้ใหญ่ได้จัดเตรียมสะพานไม้ไผ่ เข้าไปในป่าโสน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เดินไปเข้าชมบรรยากาศของป่าโสนและถ่ายภาพอย่างใกล้ชิดกับดอกโสน ยังได้ให้นักท่องเที่ยวหรือคนที่เข้าชมได้เก็บดอกโสนด้วยมือตัวเอง ทางหมู่บ้านได้มีการติดตั้งระบบ Wi-Fi เพื่อกระจายสัญญาณ

ให้กับนักท่องเที่ยวและสแกนคิวอาร์โค้ดของงาน เพื่อโปรโมทหรือเผยแพร่ข้อมูลต่าง ๆ จากงานและนอกจากนี้ภายในงานมีกิจกรรมแข่งเก็บดอกโสนน้ำและพานักท่องเที่ยวนั่งรถรางชมเห็ดดับเต่า ซึ่งคนท้องถิ่นเป็นมัคคุเทศก์บรรยาย ต่อมาอีก 2 ปี (พ.ศ. 2547) เริ่มมีการจัดแสดงหุ่นไล่กา ประกอบด้วยแสงสีเสียงหุ่นไล่กานานาชาติ ในการจัดงานของหุ่นไล่กาในครั้งนั้นได้มีเอกอัครราชทูตฮอลันดาเข้ามาเที่ยวงาน การจัดงานในครั้งนั้นมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมเป็นจำนวนมาก และยังมีรายการโทรทัศน์ช่อง 3 รวมถึงอีกหลายรายการที่มามีถ่ายทำ งานดอกโสนบาน ที่ชุมชนบ้านเทพโป จึงทำให้มีคนรู้จักเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากอีกด้วย

ในปี พ.ศ. 2546 หลังจากที่ได้เริ่มจัดงานดอกโสนบาน และมีการจัดรายการโทรทัศน์ช่อง 3 และอีกหลายหลายรายการที่มามีถ่ายทำในปีนั้น ทำให้มีคนรู้จักหมู่บ้านสามเรือนเป็นจำนวนมากขึ้น จึงทำให้ชุมชนเริ่มมีรายได้มากขึ้น ชาวบ้านเริ่มตื่นตัวให้ความร่วมมือมากขึ้น จากการสัมภาษณ์พบว่า “ตอนนั้นเป็นช่วงที่ พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีไทย ทางหมู่บ้านได้รับงบประมาณจากรัฐบาล เป็นจำนวนถึง 200,000 บาท ทางหมู่บ้านจึงนำงบประมาณที่ได้ซื้อต้นไม้ฟองพามาปลูกให้รอบหมู่บ้าน เพื่อที่จะสร้างหมู่บ้านให้มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น นอกจากนั้นยังมีธนาคารอาคารสงเคราะห์เข้ามาสนับสนุนงบประมาณเป็นเงินจำนวน 600,000 บาท และได้เชิญนายอำเภอมาเป็นประธานการประชุมจัดงานในครั้งนี้ รวมถึงเชิญทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในอำเภอ โดยกล่าวว่าเงินส่วนหนึ่งแบ่งให้ทุกหมู่บ้าน จำนวน 150 หมู่บ้าน ส่วนทางอำเภอบางปะอินมีการจัดสรรงบประมาณให้หมู่บ้านละ 500 บาท เพื่อทำหุ่นไล่กาหมู่บ้านละ 1 ตัว และหมู่บ้าน CIV คือหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยกระทรวงอุตสาหกรรมส่งเสริมให้มีอาหารปิ่นโต ทางหมู่บ้านจึงนำปิ่นโต แต่มีความยาวที่มากกว่าปิ่นโตทั่วไป และทำอาหารพื้นถิ่น เพื่อบริการนักท่องเที่ยวหรือแขกที่มาในงาน โดยคิดหัวละ 150 บาท ต่อคน นอกจากนี้ยังมีกลุ่มโทรทัศน์มาถ่ายทำข่าวอยู่เรื่อย ๆ และนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวก็มีจำนวนเพิ่มขึ้น มีกลุ่มนักท่องเที่ยวมาถ่ายรูปตามมุมต่าง ๆ ของชุมชนอีกด้วย”

2. ช่วงการขยายการจัดการท่องเที่ยวเกษตรนิเวศชุมชนบ้านเทพ

หลังจากเกิดเหตุการณ์วิกฤตน้ำท่วมใหญ่ ในปี พ.ศ. 2554 ได้มีการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว โดยทางฝ่ายของมหาวิทยาลัยเกษตร คณะศิลปกรรมศาสตร์ ได้เข้ามาทำงานวิจัย เพื่อส่งเสริมงานท่องเที่ยวให้ทัดเทียมกับทางมหาวิทยาลัย มีการติดตามงานให้ทัดเทียมของตำบลสามเรือนมาโดยตลอดและมีการส่งเสริมอย่างโดดเด่น นอกจากนี้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลสามเรือน เล็งเห็นความสำคัญจึงทำให้ชุมชนได้พัฒนาอย่างรวดเร็ว โดยมีผู้ใหญ่บ้านหมู่ 5 เป็นผู้นำและมีองค์การบริหารส่วนตำบลสามเรือนคอยสนับสนุน ส่วนทางด้านมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ ได้ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานวิจัยงานวิจัยแรกก็คือ คุณค่าของให้ทัดเทียมร้านอาหาร เพื่อนำมาสนับสนุนการท่องเที่ยว และยังมีส่วนสนับสนุนอีกคณะ ได้เล็งเห็นว่าให้ทัดเทียมต้องมีสิ่งแวดล้อมและน้ำที่ดี จึงได้ทำงานวิจัยเกี่ยวเรื่องน้ำ เพราะถ้ามีคุณภาพดีให้ทัดเทียมก็จะได้ คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมก็จะดีขึ้น

นอกจากนี้ ยังมีอีกคณะหนึ่งได้ทำงานวิจัยการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยการฟื้นฟูงานลอยกระทงอาบน้ำเพ็ญที่วัดสามเรือน โดยในการจัดงานครั้งนั้นมีการเชื่อมโยงกับเรื่องสายน้ำแห่งวัฒนธรรมเพื่อสร้างจิตสำนึก เพื่อให้คนเห็นคุณค่าของน้ำคลองโพธิ์ โดยมีนักท่องเที่ยวส่วนมากให้ความสนใจ มากันเป็นหมู่คณะอีกด้วย

ในปี พ.ศ. 2559 เริ่มก่อตั้งโฮมสเตย์ จากการสัมภาษณ์ พบว่า “ทางผู้ใหญ่บ้านได้ก่อตั้งโฮมสเตย์ เพื่อขยายการท่องเที่ยว โดยมีโฮมสเตย์ทั้งหมด 6 หลัง ราคา 650 บาทต่อคน มีบริการอาหารเย็น กิจกรรมกลางคืน มีของใส่บาตรพระตอนเช้า รวมถึงบริการอาหารเช้า นักท่องเที่ยวสามารถเลือกกิจกรรมได้ กิจกรรมละ 1,000 บาทหนึ่งหลังสามารถอยู่ได้ 10 คน นักท่องเที่ยวจึงให้ความสนใจเป็นอย่างมาก โดยนักท่องเที่ยวที่เคยมาเที่ยวมากที่สุด ถึง 150 คนต่อวัน ประมาณ รถบัส 3 คัน จึงทำให้ชาวบ้านได้มีรายได้เสริมจากการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ชุมชนจึงพัฒนาขึ้นและชาวบ้านให้ความร่วมมืออีกด้วย”

ในปี พ.ศ. 2562 ช่วงก่อนเกิดเหตุการณ์วิกฤตโควิดระบาด พบว่า “ทั้งชุมชนสามารถทำรายได้ถึง 400,000 - 500,000 ต่อปี ในช่วงที่ไม่มีให้ทัดเทียม โดยรายได้ที่ได้

ส่วนใหญ่มาจากนักท่องเที่ยว โดยจะมาศึกษาแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง วิถีชีวิตและพักโฮมสเตย์และมีรายได้จากเห็ดตับเต่าที่เป็นของขึ้นชื่อ” จึงทำให้ชุมชนมีเงินหมุนเวียนเพื่อพัฒนาชุมชนได้เสมออีกด้วย

สำหรับในปัจจุบัน ชุมชนบ้านเทพโหมมีการจัดการท่องเที่ยวเกษตรริมน้ำในเรื่องของการนำชุมชนเป็นจุดศูนย์กลางของการท่องเที่ยว โดยให้นักท่องเที่ยวที่ผ่านไปผ่านมาได้แวะชม และเข้ามาถ่ายรูป สัมผัสถึงความสวยงามของดอกโสน นอกจากนี้ยังมีรถรางเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ใช้บริการในการชม สัมผัสถึงวิถีชีวิต การดำรงอยู่ของคนในชุมชน อีกทั้งยังมีมัคคุเทศก์คอยให้ความรู้ต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ นอกจากนี้ยังมีเห็ดตับเต่าเป็นพืชที่ขึ้นเองโดยตามธรรมชาติ เห็ดตับเต่าโดยธรรมชาติแล้วจะมีเชื้อในตัวอยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องขึ้นแค่กับดอกโสน แต่ยังสามารถขึ้นได้กับดอกไม้หลากหลายชนิด เห็ดชนิดนี้สามารถทำอาหารได้หลายอย่าง เช่น นำไปต้มแล้วจิ้มน้ำพริก ยำเห็ดใส่น้ำพริกแกงคั่ว แกงอ่อมทางอีสาน สามารถทำได้หลากหลายเมนู อีกทั้งเห็ดเต่ายังเป็นสินค้าประจำชุมชน และยังเป็นการทำอาชีพการที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชน

นอกจากนี้นักท่องเที่ยวที่ต้องการพักผ่อนทางชุมชนบ้านเทพโหม มีโฮมสเตย์ไว้ให้บริการ แก่ นักท่องเที่ยวที่ให้ความสนใจที่จะมาใช้บริการโฮมสเตย์ของชุมชนบ้านเทพโหม โฮมสเตย์มีทั้งหมด 6 หลัง หลังหนึ่งอยู่ได้ไม่เกิน 10 คน มีอาหารเย็น กิจกรรมกลางคืนอีกมากมาย และมีของใส่บาตรพระตอนเช้าและอาหารเช้าให้กับนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ และยังได้รู้ถึงวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนบ้านเทพโหม ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ทางหมู่บ้านได้จัดงานทำบุญหลังบ้านเป็นประเพณีประจำหมู่บ้านที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน การทำบุญหลังบ้านนั้นเหมือนกับการทำบุญขึ้นบ้านใหม่ โดยจะมีการนิมนต์พระมาตักบาตรและได้มีการหว่านข้าวหลังบ้าน เพราะหน้าบ้านจะเป็นคลอง ส่วนหลังบ้านจะเป็นนา อย่างที่ นาย ณัฐพล รื่นถวิล ได้กล่าวว่า “นาจะเป็นที่เล่นส่วนคลองจะเป็นที่เดินทาง” โดยงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้เกิดขึ้นในชุมชนบ้านเทพโหมนั้นมีชาวบ้านในชุมชนได้ให้ความร่วมมือกับทางผู้ใหญ่ในการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมใน

ชุมชน ชาวบ้านได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีจึงทำให้ชุมชนพัฒนาก้าวหน้าไปได้เรื่อยๆ ยั่งยืน และมีรายได้หมุนเวียนในชุมชนอยู่เสมอ

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จต่อการท่องเที่ยวเกษตรนิเวศชุมชนบ้านเทพ

1. **ศักยภาพผู้นำชุมชน** กล่าวคือ ศักยภาพผู้นำ ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งการจัดการท่องเที่ยว โดยเฉพาะ “ผู้ใหญ่หนุม” ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 5 ซึ่งเขามีคนที่มีบุคลิกภาพในลักษณะกล้าคิดกล้าทำ สามารถเป็นแกนนำหลักของชุมชนได้ สามารถชักชวนให้คนในชุมชนได้มามีส่วนร่วมต่อกิจกรรมหรืองานในชุมชน เพื่อช่วยกันสร้างการท่องเที่ยวเกษตรนิเวศชุมชนบ้านเทพให้เกิดขึ้นภายในชุมชน โดยมีพื้นที่ภายในชุมชนบ้านเทพเป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวเกษตรนิเวศของชุมชนในตำบลสามเรือน สร้างประโยชน์สร้างรายได้ให้กับชุมชน อีกทั้งเขายังเป็นผู้สื่อข่าว จึงมีศักยภาพเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์เรื่องราวชุมชน

2. **สภาพพื้นที่ที่เหมาะสม** กล่าวคือ พื้นที่บ้านเทพ หมู่ที่ 5 ตำบลสามเรือน เป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีคลองไหลผ่าน ส่วนใหญ่เป็นผืนนา ชุมชนบ้านเทพจึงกลายเป็นแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวที่สำคัญ นอกจากนี้สภาพพื้นที่ยังติดกับถนนสายเอเชียที่เป็นเส้นทางการคมนาคมที่สำคัญ คือ เส้นทางวงน้อย บางปะอิน และอยุธยา ซึ่งสามารถทำให้คนที่ผ่านไปผ่านมาเที่ยวแวะชมทำบุญวัดใหม่เกาะระกำ และยังสามารถเดินทางเข้ามาเที่ยวชมหมู่บ้านเทพ ที่เป็นหมู่บ้านการท่องเที่ยวเกษตรนิเวศชุมชนบ้านเทพได้อีกด้วย

3. **การมีส่วนร่วมของชุมชน** กล่าวคือ ในอดีตชาวบ้านไม่ค่อยมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมในชุมชน จนกระทั่งผู้นำชุมชนได้เข้ามาประสานงาน สร้างกิจกรรมให้กับชุมชน เพื่อให้ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมมากขึ้น เช่น การใช้พื้นที่ปลูกเห็ด บ้านพักโฮมสเตย์ และการแบ่งงานกันทำอาหารปิ่นโต เป็นต้น มีการก่อตั้งกลุ่มแม่บ้านเทพ เพื่อแปรรูปเห็ดตับเต่า และทำอาหารเลี้ยงนักท่องเที่ยว โดยมีภรรยาผู้ใหญ่หนุมเป็นหัวหน้ากลุ่มแม่บ้าน และมีปราชญ์ชาวบ้านให้ความรู้ สร้างภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนบ้านเทพบางส่วน ยังมีหน้าที่ ที่แตกต่างกันออกไป เช่น กลุ่มผู้หญิงก็เป็นแม่ครัว บางกลุ่มก็ทำอาหาร ส่วนกลุ่มผู้ชายบางคนที่มีความรู้เกี่ยวกับเกษตรและภูมิปัญญาให้

ความรู้แก่นักท่องเที่ยว เมื่อถึงเวลาจัดกิจกรรมในชุมชนชาวบ้านก็จะช่วยกันทำความสะอาดและเตรียมพื้นที่ในการจัดกิจกรรม

4. **งบประมาณ** กล่าวคือ ทางหมู่บ้านไม่ค่อยมีงบประมาณที่เข้ามาช่วยในการสนับสนุนการท่องเที่ยวมากนัก ส่วนใหญ่ทางหมู่บ้านจะเป็นฝ่ายเขียนโครงการเสนอแหล่งทุนภายนอกในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สำหรับงบประมาณจากรัฐ ส่วนใหญ่จะเป็นโครงการต่างๆที่ลงมาสู่ชุมชน เช่น โครงการส่งเสริมศักยภาพชุมชน โครงการชุมชนพอเพียง และโครงการเอสเอ็มแอล เป็นต้น ดังคำกล่าวของ นายณัฐพล รื่นฉวีล ที่กล่าวว่า “หมู่บ้านได้งบประมาณ มาจำนวน 200,000 บาท ในช่วงยุคทักษิณ โดยนำงบประมาณที่ได้มาไปซื้อต้นไม้เพื่อมาปลูกริมทาง ทั้งสองฝั่งถนน เพื่อเพิ่มความเป็นอัตลักษณ์หมู่บ้านและเพิ่มความสวยงามให้แก่ชุมชน เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ผ่านไปผ่านมาอีกด้วย”

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศของหมู่บ้านเทโพ ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า มีความแตกต่างจากงานของ วัฒนามโนรัตน์ (2552) “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรณีศึกษาชุมชนบ้านฝึมด อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” กล่าวว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรดำเนินการโดย คณะกรรมการศูนย์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านฝึมด มีกิจกรรมที่จัดให้นักท่องเที่ยว ได้แก่ ชมสวนผลไม้ การเกษตรผสมผสาน แปลงปลูกพืช สมุนไพร การแปรรูปผลผลิต การเที่ยววัด กิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนาและสังคมโดยมีการประสานงาน กับเทศบาลตำบลบางบาล สำนักงานเกษตรอำเภอลำลูกกาและเกษตรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ให้การสนับสนุนและความร่วมมือ ด้านข้อมูลของนักท่องเที่ยว เครือข่ายท่องเที่ยวเชิงเกษตรในภาคกลางเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การแก้ไขปัญหาและส่งต่อนักท่องเที่ยวกลุ่มบุคคลในชุมชน เจ้าของบ้านพักและวิทยากรให้บริการที่พัก (โฮมสเตย์) สิ่งอำนวยความสะดวก สถานที่ท่องเที่ยว วิทยากรบรรยาย การสาธิต

ป้ายสถานที่อาหารตำรับพื้นบ้าน ของที่ระลึก งบประมาณการจัดการท่องเที่ยวได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริม การเกษตรและรายรับของนักท่องเที่ยว สำหรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศของหมู่บ้านเทพ ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดำเนินงานโดยคณะกรรมการหมู่บ้าน โดยมีผู้ใหญ่บ้านหนุ่ม เป็นผู้นำในการดำเนินงานทั้งหมดมีกิจกรรมที่จัดให้นักท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้แก่ ชมสวนผลไม้ การเกษตรผสมผสาน แปลงต้นโสน เห็ดตับเต่า ส่วนงบประมาณในการจัดการท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาจากรายได้จากนักท่องเที่ยวและงบประมาณจากรัฐที่ลงมาที่หมู่บ้าน

ทั้งนี้การศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศของหมู่บ้านเทพ ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความสอดคล้องในบางประเด็นกับงานของ เสาวรีย์ ตะโพนทอง และคณะ(2547) ในเรื่องการศึกษาแบบจำลองการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อประโยชน์สูงสุดของชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านยางทอง ตำบลบางเจ้าฉ่า อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง เนื่องจากมองว่าการจัดการท่องเที่ยวของท้องถิ่นในรูปแบบของ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อประโยชน์สูงสุดของชุมชนนั้น ผู้นำชุมชนเป็นกลไกสำคัญและเป็นที่ปรึกษาสำคัญของท้องถิ่น ดังนั้น การท่องเที่ยวจะประสบความสำเร็จหรือไม่ยังขึ้นอยู่กับผู้นำชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่น เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวมีพลวัตในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น
2. เนื่องจากเป็นสังคมกึ่งเมืองกึ่งชนบท หลายคนในชุมชนต้องออกไปทำงานภายนอกชุมชน ดังนั้น ปัญหาการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน จึงเป็นปัญหาสำคัญในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และร่วมกันดูแลทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- ไกรวุฒิ หีบแก้ว. (2552). การศึกษาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลท่าคา อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดสมุทรสงคราม. ปรินญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ธุรกิจการเกษตร) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ณัฐพล รื่นถวิล. (2563) บ้านเทพ หมู่ 5 ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ผู้ใหญ่บ้าน. สัมภาษณ์
- วัฒนา มโนรัตน์. (2552). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรณีศึกษาชุมชนบ้านฝั่มด อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ปรินญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- เสาวรีย์ ตะโพนทอง กุลกัญญา ณ ป้อมเพ็ชร สุรศักดิ์ คู่ควรรัตนชัย. (2547). การศึกษาแบบจำลองการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อประโยชน์สูงสุดของชุมชนกรณีศึกษา ชุมชนบ้านยางทอง ตำบลบางเจ้าฉ่า อำเภโโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง. การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 42, หน้า 463-474.

